

Vas megyei magángyűjtőkről – egy madridi konferenciáján

A múzeumok, mint az interkulturális párbeszéd helyszínei

Helyszín: Spanyolország, Madrid, Museo de America

A konferencia a MAP for ID Grundtvig-projekt záróeseménye volt. A projekt múzeumi környezetben kifejlesztett és megvalósult interkulturális kezdeményezéseket támogatta. Létrehozta egy nemzetközi kutatócsoportot, majd koordináló ernyőszervezetek közreműködésével 24 kísérleti programot indítottak el Olaszországban, Magyarországon, Nagy-Britanniában, Írországban és Spanyolországban. E programok helyi, regionális vagy országos szinten ültették át a gyakorlatba a MAP for ID kutatócsoportja által megfogalmazott ajánlásokat.

A MAP for ID projekt elsősorban azokat a (múzeum)pedagógusokat, kultúraközvetítőket kívánta bevonni, akik a kulturális örökség múzeumokban őrzött elemeit, a tárgyakat használják fel arra, hogy elősegítsék a különböző kulturális háttérrel rendelkezők, vagy más-más kultúrákhoz tartozók kölcsönösen jobb megértését. De szólt azoknak a bevándorlókkal foglalkozó tanároknak, nevelőknek, művészeknek is, akik interkulturális és multidiszciplináris megközelítést alkalmaznak munkájuk során.

A 24 kísérleti projekt gazdái saját környezetükben adekvát megoldásokat dolgoztak ki a kultúrák közti párbeszéd megvalósulására azért, hogy összehasonlíthassák ezeket a módokat és megoszthassák tapasztalataikat a kollégákkal a madridi zárókonferencia plenáris ülésein, valamint az egyes résztémákat részletesebben feldolgozó workshopok során.

A madridi záró konferencia átfogó célja tehát a MAP for ID projekt két éves lefutása alatt felhalmozódott ismeretek megosztása, a tapasztalatok összehasonlítása és az ötletek kicserélése, az európai szintű együttműködés erősítése volt. Az eredmények összefoglalásaként megjelent a „Múzeumok és a kultúrák közötti párbeszéd” című kézikönyv, amelyben a kísérleti projektek szinopszisei – köztük természetesen a Gyűjtemények gyűjteménye projekt is – helyet kaptak.

Az öt napos madridi konferencia eseménysorát úgy állították össze a szervezők, hogy a tanácskozás – vagyis az előadások és a résztémákat feldolgozó szekcióülések szüneteiben, illetve a konferencianapok hivatalos eseményei utáni estékre általuk ajánlott szabadidős programokon egyrészt lehetőség nyíljon a résztvevők közti szakmai kapcsolatok kialakítására, oldott hangvételű beszélgetésekre, személyes kapcsolatok erősítésére, másrészt Madrid nevezetességeinek, elsősorban múzeumainak megismerésére.

A résztvevők regisztrációját követően spanyol, angol és olasz nyelvű tárlatvezetés indult a tanácskozásnak otthont adó intézmény kiállításában. Már ekkor kitűnt, hogy a Museo de America kiválóan megválasztott helyszín az interkulturális párbeszéd kérdéskörét vizsgáló tanácskozáshoz. Az első konferencianap protokolláris megnyitója után – amelyen Elena Delgado elnöki bevezetőjét követően többek közt szót kapott Ma Dolores López, a Comenius-Grundtvig Alapítvány elnöke

Olaszorszából és Margherita Sani is – Christina Kreps, a Denveri Egyetem múzeumi fakultásának igazgatója tartott hosszabb lélegzetvételű vitaindító előadást.

Számomra különösen izgalmas volt az előadó kérdésfelvetése: Hogyan fogalmazható meg a múzeumok aktuális szerepe a kulturális örökség bemutatásában? Kreps a múzeumot kulturális jelenségként, kontextusaiban vizsgálta. A múzeumi tárgy sajátos szociokulturális folyamatok eredménye, hiszen a múzeumok maguk is szélesebb társadalmi környezetbe illeszkednek, amelytől működésük nem függetleníthető. Világszerte megfigyelhető, hogy a múzeumok a közönséggel manapság sokkal kiterjedtebb és sokrétűbb kapcsolatban állnak, mint korábban. Régebben az autoriter ismeretközlés volt a jellemző és a passzív befogadás. Mára megfordult a trend: nem elég kizárólag a gyűjteményre és a szaktudásra alapozni, éppen ennyire fontos kérdés a társadalmi szerepük, lehetőségeik folyamatos elemzése is. De hogyan lehet megéretni és elfogadtatni a közönséggel a „másik kultúra” megjelenítésének problémáit? A Denver Art Museum Hamilton Wing projektjén keresztül láthattunk, hogy milyen módon válhat a múzeum a társadalmi felelősségvállalás terévé.

A vitaindító előadás gondolati tartalmának remek kiegészítése volt az olasz interkulturális örökség kutató, Simona Bodo „Múzeumok és kultúrák közti párbeszéd. Bevezetés a MAP for ID kísérleti projektekhez” című prezentációja. Olyan célokat fogalmazott meg, amelyek a magyar múzeumok közönségkapcsolati munkájában is jelen kell, hogy legyenek: „a hozzáférés elősegítése és a közönségszolgálat fejlesztése; a múzeum oktatási szerepének a társadalmi változásokhoz való igazítása; a múzeum kompetenciáinak és szakmai adottságainak különböző látogatói körök igényeihez való kapcsolódása; az örökség megosztása a multikulturális közösséggel.”

Simona Bodó előadása után a spanyol, az olasz és a magyar kísérleti projektek bemutatása következett. Érdekesítő volt számomra, hogy az egyes résztvevők milyen sokszínű témafelvetéssel, sajátos megközelítési módokkal kapcsolódtak a projekthez, szemléltetve ezzel a múzeumok szerepének lehetőségeit az interkulturális párbeszéd erősítésében. Ez alól nem volt kivétel a bemutatott öt magyar projekt sem: említve például a Néprajzi Múzeum „Kontaktzóna”-ját, vagy a Janus Pannonius Múzeum „Több, mint élettörténetek. Sorsok” című gyűjtését.

A harmadik konferencianap a szekciómunkáé volt. Az alábbi öt fő munkacsoporton belül összesen tíz altéma került feldolgozásra:

1. Múzeum, mint vitaterep
2. Partnerség és együttműködés más intézményekkel (szervezetekkel)
3. Múzeumi gyűjtemények és a kultúrák közötti párbeszéd.
4. A közösség és a kultúrák közötti párbeszéd
5. Intézményi változások és a kultúrák közötti párbeszéd

Mivel saját projektünkhöz e téma állt a legközelebb, a 3. témakör „Gyűjteménytörténet, a tárgyak értelmezési folyamata, mint a múzeumi párbeszéd kiindulópontja” altémát választottam. A Jo Anne Sunderland által vezetett workshop a British Museum „History of the Word - Talking Objects” című projektjét bemutató film megtekintésével kezdődött. A projekt középpontjában a rosette-i kő állt, a feldolgozás leginkább drámapedagógiai módszerekkel történt, résztvevői londoni bevándorlók, kurátorok és múzeumpedagógusok voltak.

Mi problémafel-módszerrel dolgoztunk, a mediátor feljegyezte a táblára a hozzászólások kulcsszavait. Arra a kérdésre kerestük a választ, hogy a gyűjtemény és az interkulturális párbeszéd összefüggéseiben milyen meghatározó tényezők vannak jelen az európai múzeumokban? A gondolati sarokpontok a társadalom - közönség - múzeum – gyűjtemény – tárgy összefüggésrendszert vázolták fel, érzékeltetve azt, hogy mára megfordult a megközelítés iránya: a múzeum működésében a kiindulópontot már nem a tárgy, hanem a társadalom jelenti. Hozzászólásainkban kifejtettük, hogy véleményünk szerint Magyarországon a múzeumoknak, mint az interkulturális dialógus színtereinek nem csak a bevándorlók, nemzeti és etnikai kisebbségek vonatkozásában van tennivalója, hanem a nemzedékek közti kapcsolatok erősítésében is. A konferencia zárónapján, a szekciók (working groups) munkájának kerekasztal-értékelése előtt került sor a holland, brit és ír projektek bemutatára.

A tanácskozás során szerzett ismeretek, tapasztalatok mellett kiemelném, hogy lehetőségem nyílt bepillantani a Museo de America és a Museo Arquelógico Nacional múzeumpedagógiai foglalkozásaiba. Mindkét intézményben első kézből, a foglalkozást vezető pedagógustól kaptam információkat az alkalmazott módszerekről, a pedagógiai program szakmai és anyagi hátteréről. Mindemellett megtekintettem a Museo Nacional Centro de Arta Reina Sofia és a Museo Nacional del Prado egyes kiállításait, spanyolországi tartózkodásom ötödik napján pedig, más konferenciársztvevőkkel együtt Toledoba utaztam.

A konferencia megerősítette bennem a múzeum társadalmi szerepvállalásának fontosságával kapcsolatos meggyőződést. A MAP for ID projektek sikere bizonyítja, hogy a személyes- és tárgytörténetek a közösségi aktivitás kiváló indikátorai lehetnek, elősegítve az eltérő kultúrák közti párbeszéd kialakulását, elmélyítését. Különösen az együttműködő magatartásformák kialakításának, a csoportmunka megszervezésének konferencián megismert módszerei, ezen belül is a drámapedagógiai módszerek múzeumi alkalmazási formái inspirálóak további múzeumpedagógiai és közösségszervezői gyakorlatom szempontjából.

Tóth Kálmán